

nu underkaste sig en Examen; de, der ville ansættes ved Tjenesten i Indien, maa underkaste sig en stor Examen, endog i indiske Sprog, jeg troer ikke blot i Hindostan, de, der ville ansættes i det diplomatiske Corps, maae nu ligeledes underkaste sig en Examen; ingen Skibsfører eller Styrmand faaer sine Certificater uden at have taget sin Examen, og saaledes fremdeles. Hvad enten det nu er heldigt eller uheldigt for Danmark, at saadanne Examina ogsaa findes her, saa maa det altsaa dog fastholdes, at vi ikke ere heelt anderledes stillede i den Henseende end de fleste andre Lande, navnlig i Europa, med hvilke der for os kan være rimelig Tale om Sammenligning.

Til hvad den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 4de Valgkreds (Kraiberg) ytrede — og hvad jeg aldeles kan billige — imod den Maade, hvorpaa den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) advarede os imod at følge nogen som helst Tølelse ved Afgjørelsen af det Spørgsmaal, hvorom den ærede Rigsdagsmand talte, skal jeg sige, at der jo ikke heller gives nogen saadan Forskiel mellem Tanken og Tølelsen. En Statsmand i Frankrig, der har havt en stor Indflydelse paa hele den Berøgtelse, hvorefter vi ere komne til at sidde her, har sagt: De store Deer komme altid fra Hjertet. Tankerne ere de klarere Tølelser, og Tanken og Tølelsen ligge nær nok sammen til, at man uden her at behøve at undlade sig paa en paa dette Sted uvedkommende filosofisk Undersøgelse, i Almindelighed dog tør protestere imod en saadan Opfattelse af Tølelsens Natur, som den, der gaves af den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning), som selv saa stærkt beherkses af sine Tølelser.

Den ærede Rigsdagsmand sagde, at enhver Skilling, vi her give ud med Hensyn til Sorø, give vi ud af Folkets Lomme; det forekommer mig, at vi dog ogsaa give den ud af Holbergs Skid og af Holbergs Gave. Han er død, og et Institut, han tænkte sig, har ikke under de vorandrebe Tider kunnet holde sig paa den af os paatænkte Maade, men man kan dog sætte sig ind i hans Tankegang, i hans Aand, og

nogenlunde søge at benytte Gaven i Overensstemmelse dermed. Jeg vil saare gjerne troe, at man undertiden har benyttet den paa en urigtig Maade, men under den menneskelige Svæbelighed, hvorunder vi leve, synes den eneste Vej, der kan gaaes, at være den, at søge at benytte Gaven i Giverens Aand, og jeg skal tilføie, at saavidt jeg nu erindrer, staaer der i alt Fald netop i Holbergs Testamente, at den Underviisning, han selv tænkte paa, skulde komme saadanne Personer tilgode, som ikke selv havde Formue til at betale den.

Den ærede Rigsdagsmand sagde, at det var aldeles ligegyldigt, om Danmarks Bølgere vist, at Paris laa i Frankrig, eller de troede, det laa i Spanien; jeg skal idag med Anerkjendelse bemærke, at den ærede Rigsdagsmand tidligere har udtalt sig endnu stærkere i den Retning. Vi have mange Gange, og i een Henseende ikke uden en vis Tilfredsstillelse, men ingenlunde derfor Alle med Billigelse, her hørt den ærede Rigsdagsmand sige, at det med Hensyn til Folkets Oplysning slet ikke kom an paa, om Folk kunde læse, men naar jeg har hørt det, har jeg altid tænkt, at saa var det en Inconsequents, at den ærede Rigsdagsmand finder sig i, at vi lade Rigsdagstidenden trykke, thi derved gaaer man jo dog ud fra den Forudsætning, at der er en stor Bølgereklasse, som skal følge de Forhandlinger, som her føres, og som altsaa nødvendigviis maae forudsættes at kunne læse. Den ærede Rigsdagsmand sagde, at ved hele Spørgsmaalet om Folkeoplysningen skulde man overhovedet ikke gaae ud fra en saadan Opfattelse, som, om den udgik fra Skolelivet, da den kun udgik fra det borgerlige Liv.

Det være mig tilladt at minde om, at den gang den Forsatning, hvorefter vi nu sidde her, blev vedtagen, saa udtalte en indflydelsesrig og toneangivende Mand — han sidder nu i Landsthinget — fra den Side, der vilde have, at Rigsdagen alene skulde bestaae af et Folkething som dette, sig netop for Skoleunderviisningen som Udgangspunktet for den tilkommende Oplysning; han sagde, at der efter hans Mening med Hensyn til dette Punkt var den skønneste